
Acabaments en ATIO

Autor:

Data de publicació: 23-10-2010

Contràriament al que se'ns ha ensenyat, dins l'imperi romà la gent no parlava llatí, sinó una llengua germana d'aquest o "proto-romanç" (per a Ives Cortez => italià-antic). El llatí, i aquest "proto-romanç" serien dues llengües germanes dintre del mateix tronc de les llengües indoeuropees.

Contràriament al que se'ns ha ensenyat, dins l'imperi romà la gent no parlava llatí, sinó una llengua germana d'aquest o "proto-romanç" (per a Ives Cortez => italià-antic). El llatí, i aquest "proto-romanç" serien dues llengües germanes dintre del mateix tronc de les llengües indoeuropees.

La gramàtica és diferent.. No és casual que el llatí tingui declinacions i que cap de les seves llengües filles en tingui; que mentre que en el llatí hi ha desiències per a tres gèneres: masculí, femení, neutre, en totes les seves "suposades filles" només hi hagi "paraules diferents" per a dos gèneres (article neutre a part) o el fet que les frases es construeixin totalment al revés, etc..

Hi havia un entorn bilingüe on la gent parlava una llengua, mentre els escrits es feien en llatí. Com passa a Xina o al món àrab, a Suïssa amb el Switzerly o a Catalunya durant els anys de prohibició del català. Les llengües romàniques actuals provindrien en les seves estructures i vocabulari bàsic del llenguatge parlat o "proto-romanç", no del "llatí-culte" que era el llenguatge escrit oficial.

Hi ha proves de la "no evolució en quatre segles" d'altres llengües, com, l'àrab, l'italià, o el grec de Xipre (i fins i tot en períodes més grans), fet que indueix a pensar que "la transformació del llatí clàssic en 'baix llatí' o 'llatí vulgar' dins la 'pax romana' és molt poc probable.. Llegint els clàssics trobem un fet colpidor: "El llatí és una llengua morta des del segle I aC", a l'epitafi de Gnaeus Naevius, poeta mort cap a l'any 200 AC, s'hi pot llegir: "Obliti Sunt Romae Loquier Lingua Latina" (a Roma ha sigut oblidat el parlar la llengua llatina).

Llegiu els articles:

Joseph Pellicer de Ossau
Yves Cortez

Tacitus,-Voltaire-i-Catalunya

La gramàtica de Lovaina
Els juraments d'Estrasburg
Quan a França es parlava català..(article Ll. Mandado)
La cantinella de Santa Eulària (2ón article)
La llengua original del llibre de Mandevila
La llengua de Pampalona
La crusca provençal
L'opinió de Dante sobre el català

Nou terme "Paral·lelisme inter-linguae" (C) Manel Capdevila

Una de les influències més notables del llatí en les "oficialment batejades com filles seves" (les llengües romàniques), i

que constitueix un gran avantatge a l'hora d'aprendre aquestes llengües, són els quasi dos mil·lers de paraules acabades en "@ATIO" en llatí que existeixen al vocabulari de les seves "suposades filles" -i d'altres que no ho són- (tot i que en algunes canvia el significat):

"@ACION" (occità), "@ACIÓ" (català), "@AZION" (lingua franca), "@ATION" (francès), "@AZIONE"(italià), "@AZZJONI" (maltès), "@AZIÓN" (gallec), "@ACIÓN" (aragonès), "@ACIÓN" (castellà), "@AÇÃO"(portuguès), "@ATIE" (romanès), etc..

Tantmateix, ens trobem que també existeix un mimetisme d'aquestes paraules acabades en "@ATIO"-que a partir d'ara denominaré "paral·lelisme inter-linguae"- en llengües que no són filles del llatí.. ja que el trobem en llengües no romàniques: "@ATION" (anglès), "@ACIJA" (bosni), "@ACIJA" (croat), "@ACIJA" (LETÓ), "@AZIOA" (BASC), etc... llengües en les que aquestes paraules s'haurien incorporat, no per ser derivades del llatí, sinó per simpatia entre llengües que han conviscut una al costat de l'altre per diferents motius, entre ells el de ser la llengua dels conqueridors o la dels conquerits. Això és palès en el cas de l'anglès (llengua germànica) que va tenir una gran influència primer del proto-romanç, amb la conquesta de Britànnia per part dels Romans el 43, on van romandre fins a principis del segle IV... i després del romanç amb la conquesta dels Normands, a partir de Hastings l'any 1066.. La influència dels darrers queda molt clara en el moto d'Anglaterra: "Mon dieu est mon droit", el de l'orde de la lligacama (The garter order): "Honi soit qui mal y pense", i en paraules com: sire, beef, porc, mouton, serviette, fourchet, etc.. apart de l'esmentat "paral·lelisme inter-linguae".

Corolari

Com és fàcil d'imaginar, aquesta nova tesi de l'Yves Cortez va produir el 2007 les més aspres reaccions en el món lingüístic. En contra hi juguen diversos factors, dels quals el més important és la manca de textos escrits en aquest "proto-romanç", atès que era una llengua només parlada.

Tantmateix, aquesta hipòtesi planteja molts grans problemes: per exemple, caldria re-definir una bona part de les etimologies de les nostres llengües romàniques.

Annex: Estudi de les connexions hebreu-català

La Crusca provenzale

—

La Crusca provenzale, ovvero, Le voci, frasi, forme e maniere di ...

Antoni de Bastero i Lledó - 1724

La gramàtica de Lovaina

Gramatica de la lengua vulgar de Espana. -Lovaina, Barthol. Gravio 1559

Juraments-d'Estrasburg

Joan-de-Mandeville

El-gasco-borgonyo-catala-Llengua-universal-a-Europa-al-s.XIV

EL-CASTELLA-UN-DIALECTE-DEL-CATALA..-UN-HOAX..-O..-NO

QUAN-A-PAMPALONA-ES-PARLAVA-CATALA

Sequencia-de-Santa-EulaliaLa-crusca-provenzale

Vegeu annex:-Ioseph-Pellicer-de-Ossau "POBLACIÓN Y LENGUA PRIMITIVA DE ESPAÑA ",

Volíeu dir: Un pequeño libro apareció en Francia en junio de 2007 viene a inaugurar una posible era copernicana en el mundo de la lingüística. Su tesis fundamental es que hemos estado equivocados durante siglos respecto al verdadero origen de las lenguas romances (el castellano, el catalán, el francés, el italiano, el portugués, el rumano, entre otras). El autor, a lo largo de doce capítulos deliciosos de leer, nos presenta lo que él considera pruebas irrefutables contra lo que él mismo denomina una auténtica aberración lingüística. Johnny Torres Un pequeño libro aparecido en Francia en junio de 2007¹ viene a inaugurar una posible era copernicana en el mundo de la lingüística. Su tesis fundamental es que hemos estado equivocados durante siglos respecto al verdadero origen de las lenguas romances (el castellano, el catalán, el francés, el italiano, el portugués, el rumano, entre otras). El autor, a lo largo de doce capítulos deliciosos de leer, nos presenta lo que él considera pruebas irrefutables contra lo que él mismo denomina una auténtica aberración lingüística. La lingüística es una ciencia relativamente reciente. Fue gracias al descubrimiento de las similitudes entre lenguas tan separadas geográficamente como las lenguas de Europa, las lenguas habladas en Irán y otras habladas o escritas en India, que se llegó a la conclusión de que todas ellas deberían tener un origen común. Tal lengua madre ha sido denominada de manera genérica como indoeuropeo, aunque no se sabe con certeza si hubo realmente un pueblo único que la haya hablado. La lengua indoeuropea, a través de oleadas de invasiones sucesivas venidas en el continente europeo, dio origen, siguiendo a la teoría más comúnmente aceptada, a distintas familias lingüísticas de las que proceden a su vez la inmensa mayoría de las lenguas habladas en Occidente. Una de tales ramas, denominada “itálica”, dio origen a una lengua de campesinos que se impondría, con el pasar del tiempo, en la lengua de un inmenso imperio que albergaba en su seno grupos humanos de las más variadas características: el latín. Originalmente hablado por los habitantes de la región italiana del Lacio, el latín se convertiría con los siglos en la lengua oficial del Imperio romano. Llevada a lomo de caballo y en la punta de las espadas de la conquista romana de Europa, con la decadencia y desmembramiento posteriores del inmenso imperio vendría el inevitable proceso de descomposición del idioma latino. Con las sucesivas invasiones procedentes del norte y este de Europa, el latín, hablado por gentes de todos los tipos y condiciones sociales, fue deformado progresivamente al punto de generar distintas “hijas” que se convertirían luego en las lenguas de las nacientes naciones: España, Francia, Italia, Portugal, Rumania. Es por ello que a estas lenguas, llamadas “romances”, se les llama, alternativamente, lenguas “latinas”. Una madre que no deja herencia alguna Lo expuesto anteriormente es la historia oficial de las lenguas romances, incluida el castellano, comúnmente aceptada y que podemos encontrar en cualquier bibliografía sobre el tema. Sin embargo, si unas lenguas evolucionan a partir de otras, deberíamos poder encontrar las huellas de tal evolución. En otras palabras, las lenguas hijas deberían portar en sí mismas las huellas hereditarias de la madre. La constatación que Cortez hace en su libro, de manera exhaustiva, es que eso no ocurre en el caso del latín y las lenguas romances. En primer lugar, tenemos el vocabulario. Es cierto que podemos encontrar miles de palabras que se asemejan en todas las lenguas romances y que provienen de alguna palabra latina (abyecto, belicoso, eterno, feroz, grácil, honesto, ignominioso, obsequioso, perpetuo, etc.). Sin embargo, la inmensa mayoría de tales palabras son de origen culto, es decir, introducidas por literatos, escritos y otros personajes de gran cultura, que conocían la lengua latina, por lo que tales vocablos no pertenecen al registro del habla cotidiana. Cortez hace una revisión detallada de los vocabularios latino y romance en varios dominios del habla diaria y encuentra un hecho fundamental y sorprendente: el vocabulario de base de las lenguas romances no proviene del latín. Por razones de espacio no puedo aportar abundantes ejemplos, pero tomo uno que parece significativo: la palabra “guerra”. ¿Es posible pensar que un pueblo conquistador como los romanos no haya legado a los pueblos sometidos el vocabulario de la actividad fundamental que llevaba a cabo? Vemos, así, que “guerra” se dice “guerre” en francés, y “guerra” en italiano y portugués, pero se dice “bellum” en latín. Invito a los lectores a hacer la misma comparación con otras palabras del mismo dominio: tratado, matanza, general, soldado, batalla, mariscal... La comprobación de la similitud enorme entre las lenguas romances es tan impactante como la disimilitud total con la palabra latina equivalente. El mismo ejercicio puede hacerse con los vocabularios de la geografía, la ropa, partes del cuerpo, etc. En segundo lugar, la gramática de la lengua latina no tiene la menor semejanza con las gramáticas de las lenguas romances. Como sabemos todos aquellos que hemos estudiado lenguas clásicas en el bachillerato o en la universidad, el latín, al igual que una gran parte de las lenguas indoeuropeas, es una lengua desinencial. Los sustantivos se declinan en casos dependiendo de la función gramatical que deben desempeñar en la oración. Ninguna lengua romance declina sus sustantivos, con la excepción del rumano que posee un sistema de casos muy reducido. Igualmente encontramos que todas las lenguas romances poseen artículos (determinados e indeterminados), mientras que el latín no poseía ninguno. Al igual que el griego, el latín posee el género neutro, además de los géneros masculino y femenino. Ninguna lengua romance lo posee. Y hay más: el latín vulgar, que se llama a la madre de las lenguas romances, era hablado por gente supuestamente bárbara, inculta y sin educación. Pero las lenguas romances poseen una persona gramatical que el culto y aristocrático latín no poseía: usted. Terminemos la revisión rápida de la gramática latina con el indicio más impactante: la sintaxis. Rosa alba est (literalmente: ‘la rosa blanca es’) se convierte en “La rosa es blanca” y construcciones equivalentes en todas las lenguas romances, y Non tamen abstinuit venturos prodere casus per varias fortuna notas (literalmente “No sin embargo dejó futuros revelar los males por medio de variados azar signos”) en correcto español viene a ser: El azar, sin embargo, no dejó de revelar los males futuros por medio de signos diversos. En otras palabras: la sintaxis latina no tiene absolutamente nada que ver con la sintaxis de las lenguas romances. Frente a un cúmulo de diferencias tan enorme, los lingüistas tradicionales han hablado de la existencia de un estadio intermedio de la lengua latina que dio

origen a las lenguas romances. Este “bajo latín” o “latín vulgar” vendría a ser una deformación de la lengua latina clásica. El problema, según Cortez, estriba en que el tiempo para que tales transformaciones tuviese lugar es demasiado corto, de apenas unos siglos. En el Concilio de Tours (mediados del siglo IX) se habla todavía de una “lengua romana rústica”, que se supone fue la lengua que dio origen a las lenguas romances, pero hay huellas de éstas ya desde los siglos XII y XIII. Estamos hablando, entonces, de un tiempo de generación de apenas 4 siglos. Cortez saca a relucir, a modo de comparación, un fenómeno paralelo y totalmente opuesto: el caso de la lengua griega. El griego y el latín tuvieron igualdad de importancia en la Antigüedad. Las personas cultas aprendían a leer, escribir y hablar en ambas lenguas, que eran enseñadas en todas las escuelas romanas. Pero el hecho significativo es que la lengua griega, en 35 siglos, ha variado muy poco. ¿Cómo explicar eso?. La verdadera madre Nos encontramos, entonces, frente a un problema tremendo que los mejores latinistas no han logrado resolver: los intentos de reconstruir el idioma original a partir de las lenguas romances no produce nunca la lengua latina. Para Yves Cortez, el problema se encuentra en otro lado y no lo hemos aceptado: el latín no es la verdadera lengua madre de las lenguas romances, y llamar a este ascendiente lingüístico romance con el apelativo de “latín vulgar” es un error catastrófico, porque hace pensar que es un latín deformado. La conclusión suya es que era una lengua completamente diferente. No de otra manera puede explicarse que el vocabulario de base, la gramática y la sintaxis sean totalmente distintas. La pregunta que surge inevitablemente ahora es: ¿de dónde provienen entonces las lenguas romances? Para Yves Cortez, la verdadera madre ha estado siempre a nuestro lado, pero la ignorábamos, incapaces de reconocer su papel fundamental. El peso de la tradición y el prestigio de la lengua latina (que fue seleccionada, curiosamente, por la Iglesia católica como lingua franca y luego por los hombres cultos de los siglos posteriores como la lengua de transmisión de los conocimientos) la mantuvo relegada e ignorada, y es en este punto donde radica la originalidad de la tesis del autor. La verdadera lengua matriz, que dio nacimiento a las lenguas romances, fue... el italiano, pero el italiano no proviene del latín como comúnmente se cree, si no que es, y esto forma parte también de su tesis, una lengua más antigua, desprendida en tiempos remotos del tronco itálico. Es la única explicación posible, según el autor, que puede dar cuenta de una transformación tan radical de una lengua desinencial en una lengua preposicional, con cambios tan drásticos además en el vocabulario y en la sintaxis. Esto significa que los romanos que conquistaron Europa hablaban ya una cierta forma de italiano (Cortez la llama “el italiano antiguo”, yo prefiero llamarla “el paleo-italiano” aunque es probable que fuera llamada por los romanos simplemente “el romano”), que fue la lengua que se transformó gradualmente en las lenguas romances que conocemos hoy. La historia se habría desarrollado de la manera siguiente: los “italianos” habitaban la región que posteriormente fue conquistada por los “latinos” (que hablaban y escribían en latín). Precisamente a causa de esto, la lengua del conquistador latino fue la lengua escrita del gobierno y de manejo de las instituciones. Pero los “latinos”, superiores militarmente, eran inferiores en número y no lograron imponer su lengua antes del comienzo de la fenomenal expansión romana, y aunque el latín siguió siendo la lengua escrita oficial en los siglos subsiguientes, aun después de que el latín desapareciera como lengua oral (se sospecha que el latín era ya una lengua muerta en la época de Cicerón), fue la lengua romana hablada, este “italiano antiguo”, la que siguió su vida como lengua de expresión cotidiana, aunque no se ponía por escrito, conquistando a los conquistadores. Sería el caso primero en la historia de una lengua de los dominados que pasa a ser la lengua de los dominadores. De tal manera que tres lenguas convivían en la antigüedad romana: el latín, el griego y el “romano” o “italiano antiguo”. Este fenómeno de dualidad, lengua escrita-lengua hablada, no es extraño en la época ni lo es hoy en día. Por ejemplo, en los tiempos de Jesucristo, en la Judea-Galilea-Samaria antigua, se hablaba en arameo, pero se escribía en hebreo. En el norte de África, en el Magreb de hoy, se hablan dialectos del árabe, pero se escribe en francés y en árabe clásico. Los numerosos puntos comunes al latín y a las lenguas romances provienen de su origen común, el indo-europeo. A esto se agregan los efectos de una coexistencia de casi 20 siglos entre las lenguas romances habladas y el latín como lengua escrita, al punto de que numerosas palabras romances han sido tomadas del latín. Como es de imaginar, esta novedosa tesis de Yves Cortez ha producido las más ásperas reacciones en el mundo lingüístico. En su contra juegan diversos factores, de los cuales el más importante es la carencia (por los momentos) de textos escritos en este “italiano antiguo”. Esta hipótesis plantea problemas tremendos. Habría, por ejemplo, que redefinir una buena parte de las etimologías de nuestros diccionarios, pero si bien esta teoría genera más preguntas que las que responde, es, sin duda, un camino digno de explorar.

Un petit llibre aparegut a França al juny de 2007 ve a inaugurar una possible era copernicana en el món de la lingüística. La seva tesi fonamental és que hem estat equivocats durant segles respecte al veritable origen de les llengües romàniques (el català, el català, el francès, l'italià, el portuguès, el romanès, entre d'altres). L'autor, al llarg de dotze capítols deliciosos de llegir, ens presenta el que ell considera proves irrefutables contra el que ell mateix denomina una autèntica aberració lingüística.

Un petit llibre aparegut a França al juny de 2007¹ ve a inaugurar una possible era copernicana en el món de la lingüística. La seva tesi fonamental és que hem estat equivocats durant segles respecte al veritable origen de les llengües romàniques (el català, el francès, l'italià, el portuguès, el romanès, entre d'altres). L'autor, al llarg de dotze capítols deliciosos de llegir, ens presenta el que ell considera proves irrefutables contra el que ell mateix denomina una autèntica aberració lingüística.

La lingüística és una ciència relativament recent. Va ser gràcies al descobriment de les similituds entre llengües tan separades geogràficament com les llengües d'Europa, les llengües parlades a l'Iran i altres parlades o escrites en Índia, que es va arribar a la conclusió que totes elles haurien de tenir un origen comú. Tal llengua mare ha estat denominada de manera genèrica com indoeuropeu, encara que no se sap amb certesa si hi va haver realment un poble únic que l'hagi parlat. La llengua indoeuropea, a través d'onades d'invasions successives vingudes al continent europeu, va donar origen, seguint a la teoria més comunament acceptada, a diferents famílies lingüístiques de les que procedeixen al seu torn la immensa majoria de les llengües parlades a Occident.

Una d'aquestes branques, denominada "itàlica", va donar origen a una llengua de pagesos que s'imposaria, amb el passar del temps, en la llengua d'un immens imperi que albergava al seu si grups humans de les més variades característiques: el llatí. Originalment parlat pels habitants de la regió italiana del Laci, el llatí es convertiria amb els segles en la llengua oficial de l'Imperi romà. Portada a l'om de cavall i en la punta de les espases de la conquesta romana d'Europa, amb la decadència i desmembrament posteriors de l'immens imperi vindria l'inevitable procés de descomposició de l'idioma llatí. Amb les successives invasions procedents del nord i est d'Europa, el llatí, parlat per gent de tots els tipus i condicions socials, va ser deformat progressivament al punt de generar diferents "filles" que es convertirien després en les llengües de les naixents nacions: Espanya, França, Itàlia, Portugal, Romania. És per això que a aquestes llengües, anomenades "romanços", se'ls anomena, alternativament, llengües "llatines".

Una mare que no deixa herència alguna

El que s'ha exposat anteriorment és la història oficial de les llengües romàniques, inclosa el català, comunament acceptada i que podem trobar en qualsevol bibliografia sobre el tema. No obstant això, si unes llengües evolucionen a partir d'altres, hauríem de poder trobar les petjades de tal evolució. En altres paraules, les llengües filles haurien de portar en si mateixes les empremtes hereditàries de la mare. La constatació que Cortez fa al seu llibre, de manera exhaustiva, és que això no passa en el cas del llatí i les llengües romàniques.

En primer lloc, tenim el vocabulari. És cert que podem trobar milers de paraules que s'assemblen en totes les llengües romàniques i que provenen d'alguna paraula llatina (abjecte, bel·licós, etern, ferotge, gràcil, honest, ignominiós, obsequiós, perpetu, etc.). No obstant això, la immensa majoria de tals paraules són d'origen culte, és a dir, introduïdes per literats, escrits i altres personatges de gran cultura, que coneixien la llengua llatina, de manera que aquests vocables no pertanyen al registre de la parla quotidiana. Cortez fa una revisió detallada dels vocabularis llatí i romanç en diversos dominis de la parla diària i troba un fet fonamental i sorprenent: el vocabulari de base de les llengües romàniques no prové del llatí. Per raons d'espai no puc aportar abundants exemples, però prenc un que sembla significatiu: la paraula "guerra". És possible pensar que un poble conqueridor com els romans no hagi llegat als pobles sotmesos el vocabulari de l'activitat fonamental que duia a terme? Veiem, així, que "guerra" es diu "guerre" en francès, i "guerra" en italià i portuguès, però es diu "bellum" en llatí. Convido els lectors a fer la mateixa comparació amb altres paraules del mateix domini: tractat, matança, general, soldat, batalla, mariscal ... La comprovació de la similitud enorme entre les llengües romàniques és tan impactant com la dissimilitud total amb la paraula llatina equivalent. El mateix exercici es pot fer amb els vocabularis de la geografia, la roba, parts del cos, etc.

En segon lloc, la gramàtica de la llengua llatina no té la menor semblança amb les gramàtiques de les llengües romàniques. Com sabem tots aquells que hem estudiat llengües clàssiques al batxillerat o a la universitat, el llatí, igual que una gran part de les llengües indoeuropees, és una llengua desinencial. Els substantius es declinen en casos depenent de la funció gramatical que han d'exercir en l'oració. Cap llengua romanç declina els seus substantius, amb l'excepció del romanès que posseeix un sistema de casos molt reduït. Igualment trobem que totes les llengües romàniques posseeixen articles (determinats i indeterminats), mentre que el llatí no posseïa cap.

Igual que el grec, el llatí posseeix el gènere neutre, a més dels gèneres masculí i femení. Cap llengua romanç el posseeix. I hi ha més: el llatí vulgar, que es diu a la mare de les llengües romàniques, era parlat per gent suposadament bàrbara, inculta i sense educació. Però les llengües romàniques posseeixen una persona gramatical que el culte i aristocràtic llatí no posseïa: vostè. Acabem la revisió ràpida de la gramàtica llatina amb l'indici més impactant: la sintaxi. Rosa alba est (literalment: 'la rosa blanca és') es converteix en "La rosa és blanca" i

construccions equivalents en totes les llengües romàniques, i Non tamen abstinent venturos prodere casus per diverses fortuna notes (literalment "No obstant això va deixar futurs revelar els mals per mitjà de variats atzar signes ") en correcte espanyol ve a ser: L'atzar, però, no va deixar de revelar els mals futurs per mitjà de signes diversos. En altres paraules: la sintaxi llatina no té absolutament res a veure amb la sintaxi de les llengües romàniques.

Davant d'un cúmul de diferències tan enorme, els lingüistes tradicionals han parlat de l'existència d'un estadi intermedi de la llengua llatina que va donar origen a les llengües romàniques. Aquest "baix llatí" o "llatí vulgar" vindria a ser una deformació de la llengua llatina clàssica. El problema, segons Cortez, rau en el fet que el temps perquè aquestes transformacions tingués lloc és massa curt, de tot just uns segles. En el Concili de Tours (mitjan segle IX) es parla encara d'una "llengua romana rústica", que se suposa va ser la llengua que va donar origen a les llengües romàniques, però hi ha petjades d'aquestes ja des dels segles XII i XIII. Estem parlant, doncs, d'un temps de generació de tot just 4 segles. Cortez treu a rel·luir, a manera de comparació, un fenomen paral·lel i totalment oposat: el cas de la llengua grega. El grec i el llatí van tenir igualtat d'importància en l'Antiguitat. Les persones cultes aprenien a llegir, escriure i parlar en les dues llengües, que eren ensenyades en totes les escoles romanes. Però el fet significatiu és que la llengua grega, en 35 segles, ha variat molt poc. Com explicar això ?.

La veritable mare

Ens trobem, doncs, davant d'un problema terrible que els millors llatínistes no han aconseguit resoldre: els intents de reconstruir l'idioma original a partir de les llengües romàniques no produeix mai la llengua llatina.

Per Yves Cortez, el problema es troba en un altre costat i no ho hem acceptat: el llatí no és la veritable llengua mare de les llengües romàniques, i trucar a aquest ascendent lingüístic romanç amb l'apel·latiu de "llatí vulgar" és un error catastròfic, perquè fa pensar que és un llatí deformat. La conclusió seva és que era una llengua completament diferent. No d'una altra manera pot explicar-se que el vocabulari de base, la gramàtica i la sintaxi siguin totalment diferents.

La pregunta que sorgeix inevitablement ara és: d'on provenen llavors les llengües romàniques? Per Yves Cortez, la veritable mare ha estat sempre al nostre costat, però la ignoràvem, incapaços de reconèixer el seu paper fonamental. El pes de la tradició i el prestigi de la llengua llatina (que va ser seleccionada, curiosament, per l'Església catòlica com a lingua franca i després pels homes cultes dels segles posteriors com la llengua de transmissió dels coneixements) la va mantenir relegada i ignorada, i és en aquest punt on radica l'originalitat de la tesi de l'autor. La veritable llengua matriu, que va donar naixement a les llengües romàniques, va ser ... l'italià, però l'italià no prové del llatí com comunament es creu, sinó que és, i això forma part també de la seva tesi, una llengua més antiga, després en temps remots del tronc itàlic. És l'única explicació possible, segons l'autor, que pot donar compte d'una transformació tan radical d'una llengua desinencial en una llengua preposicional, amb canvis tan dràstics a més en el vocabulari i en la sintaxi. Això vol dir que els romans que van conquerir Europa parlaven ja una certa forma d'italià (Cortez la flama "l'proto-romanç", jo prefereixo cridar-la "el paleig-italià" encara que és probable que fos cridada pels romans simplement "el romà"), que va ser la llengua que es va transformar gradualment en les llengües romàniques que coneixem avui.

La història s'hauria desenvolupat de la manera següent: els "italians" habitaven la regió que posteriorment va ser conquerida pels "llatins" (que parlaven i escrivien en llatí). Precisament a causa d'això, la llengua del conqueridor llatí va ser la llengua escrita del govern i de maneig de les institucions. Però els "llatins", superiors militarment, eren inferiors en nombre i no van aconseguir imposar la seva llengua abans del començament de la fenomenal expansió romana, i encara que el llatí va seguir sent la llengua escrita oficial en els segles subsegüents, fins i tot després que el llatí desaparegués com a llengua oral (se sospita que el llatí era ja una llengua morta en l'època de Ciceró), va ser la llengua romana parlada, aquest "proto-romanç", la qual va seguir la seva vida com a llengua d'expressió quotidiana, encara que no es posava per escrit, conquistant als conqueridors. Seria el cas primer en la història d'una llengua dels dominats que passa a ser la llengua dels dominadors.

De tal manera que tres llengües convivia en l'antiguitat romana: el llatí, el grec i el "romà" o "proto-romanç". Aquest fenomen de dualitat, llengua escrita-llengua parlada, no és estrany en l'època ni ho és avui dia. Per exemple, en els temps de Jesucrist, a la Judea-Galilea-Samaria antiga, es parlava en arameu, però s'escribia en hebreu. Al nord d'Àfrica, al Magrib d'avui, es parlen dialectes de l'àrab, però s'escriu en francès i en àrab clàssic.

Els nombrosos punts comuns al llatí i a les llengües romàniques provenen del seu origen comú, l'indo-europeu. A això s'agreguen els efectes d'una coexistència de gairebé 20 segles entre les llengües romàniques parlades i el llatí com a llengua escrita, al punt que nombroses paraules romanços han estat preses del llatí.

Com és d'imaginar, aquesta nova tesi de Yves Cortez ha produït les més aspres reaccions en el món lingüístic. En

contra juguen diversos factors, dels quals el més important és la manca (pels moments) de textos escrits en aquest "proto-romanç".

Aquesta hipòtesi planteja problemes tremends. Hi hauria, per exemple, que redefinir una bona part de les etimologies dels nostres diccionaris, però si bé aquesta teoria genera més preguntes que les que respon, és, sens dubte, un camí digne d'explorar.